

# Estils



## RECALLS DE VIDA D'UNA BIBLISTA

L'estudiosa de la Bíblia Nuria Caldich-Benages recull al llibre *Escrits de joventut* (Editorial Claret) poemes i pregàries, i homenatja les persones que l'han acompanyada al llarg del camí.

DÍDAC P. LAGARRIGA  
BARCELONA

La teoria de la secularització promoguda pels sociòlegs durant la dècada del 1950 pronosticava una davallada de la religió com a conseqüència de la modernitat.

Darrerament, però, cada vegada són més els sociòlegs que renuncien a aquesta teoria. Peter L. Berger (Vienna, 1929), doctor *honoris causa* per nombroses universitats, és una figura clau de la sociologia de la religió en l'àmbit mundial i, als inicis de la seva carrera, també va seguir aquesta teoria de la secularització. Però va optar per renunciar-hi, en especial des de la publicació el 1999 d'un llibre amb cert rebombori acadèmic i titulat gràficament *The Desecularization of the World*.

Berger hi va veure llavors una idea secular fortament eurocèntrica que casava poc amb el que passava a la majoria del món, on la religió no només desapareixia, sinó que continuava marcant el discurs identitari i la quotidianitat. Des de llavors, i especialment en els darrers anys, el sociòleg ha continuat perfilant el seu pensament i, als 87 anys, no té cap por a desdir-se del que havia estipulat en un principi. El seu darrer llibre, traduït ara al castellà com a *Los numerosos altares de la modernidad* (Ediciones Sígueme) estipula que la modernitat no esborra la religió, però tampoc desapareix el secularisme, sinó que és, necessàriament, l'àmbit idoni per al pluralisme, fet que "planteja a la fe un repte enorme, però és diferent del repte que plantejava la secularització".

### Efervescència del pluralisme

El pluralisme no busca esborrar cap creença, sinó visibilitzar-les totes. Posa de manifest la necessitat de diversitat de l'ésser humà, el que fa que qualsevol proposta homogeneitzadora –és a dir, totalitzadora–, acabi per desaparèixer si no recorre a la violència i a la imposició repressora.

"El món contemporani, amb algunes excepcions, és tan profundament religiós com en qualsevol altre moment de la història –afirma Berger–. No només sobreviuen totes les principals tradicions religioses, sinó que han experimentat moviments de renovació poderosos". Per a l'eminent sociòleg, molts d'aquests moviments reformadors han sigut la llavor de la modernitat, per exemple amb el paper clau del protestantisme en l'emergència de la classe mitjana al Brasil o els moviments de transformació social a Àfrica i Àsia, també a Amèrica Llatina, que tenen com a eix central el fet religiós.

### La revolució que havia de venir

"Durant molts anys, el fenomen pentecostal va ser ignorat pel món acadèmic i la premsa, potser perquè la classe educada se sentia incòmode amb el pentecostalisme. El sociòleg David Martin ho va descriure com la revolució que suposadament no hauria de produir-se. La revolució que molts intel·lectuals desitjaven que tingués lloc havia de venir de l'esquerra, no d'un inframón de retard presumptament supersticiós", explica amb ironia Berger.

Religió i modernitat, doncs, no són antagoniques, sinó una combinació que evidencia la pluralitat actual que contradiu la noció –imaginada i anhelada, però poc evident–



casualment ha nascut". Això té connotacions i conseqüències enormes, tan típiques del nostre temps, malgrat que a vegades no es vulgui reconèixer i continuem ancorats en un passat sòlid, immutable.

"Allò que prèviament era un destí, una cosa que es donava per segur, s'ha convertit ara en una opció deliberada". L'opció de canvi, de triar, encara que no sempre sigui fàcil, és més palesa, hi és. Berger no vol dir que en tota la història les persones no tinguessin aquesta opció, ja que la conversió i la transformació és una característica humana reflectida ja en el mateix físic, però el nostre temps ha evidenciat aquest ventall divers, globalitzat, on la convivència de cosmovisions tan allunyades es troben avui en un mateix replà.

"Una descripció de la modernitat ens remet al gran pas del destí a l'elecció en la condició humana, i la religió s'ha vist molt afectada per aquest canvi".

Qualsevol persona i institució tindrà problemes amb aquesta presència descarada del pluralisme si reivindica només per a ella la veritat, en especial si durant un temps va gaudir, com recorda el sociòleg, d'una posició de monopoli social.

### Una coexistència harmònica

Per a Berger, en l'experiència de la majoria dels individus, la secularitat i la religió no són contradictòries entre si. Tot el contrari, coexisteixen, pertanyent cadascuna a una forma particular de contemplar la realitat. "És cert que hi ha persones que són completament religioses o completament seculars, però representen una minoria relativament petita". El sociòleg posa com a exemple el cas de la malaltia, on oració i medicina no s'exclouen mútuament, sinó que formen part d'un mateix discurs en un pacient que no necessita separar el fet religiós del secular.

"El fonament alisme és un intent de restaurar la certesa amenaçada –explica–. Habitualment el terme s'aplica a moviments religiosos, però és important adonar-se que hi ha fonamentalismes seculars. Qualsevol idea o praxi pot convertir-se en la base d'un projecte fonamentalista". Per fer front a aquest fonamentalisme que tot ho arrasa, Berger reivindica el pluralisme que defineix com una situació social on persones de diverses procedències ètniques, amb diferents cosmovisions i morals, conviuen de forma pacífica. "No té gaire sentit parlar de pluralisme si la gent no es parla, o viuen en comunitats segregades i només interactuen en relacions de tipus exclusivament econòmic. Perquè el pluralisme desplegui el seu dinamisme ha d'haver-hi un diàleg permanent, no necessàriament entre iguals, si bé ha de prolongar-se en el temps i tocar un ampli ventall de temes", conclou. —

# L'avenç secular de la religió

El veterà sociòleg Peter L. Berger qüestiona que el secularisme esborri la religió i defensa la pluralitat com a sinònim de modernitat

**Convivència Reivindiquen que religió i secularitat no resulten excloents per a la majoria**

d'una modernitat secular que esborra la necessitat transcendent. Aquest pluralisme l'imaginem sempre com un aspecte social, però Berger recorda que també hi ha un pluralisme de la ment, interior i individualitzat, que "té l'efecte de relativitzar una cosmovisió al mostrar que el món es pot entendre de moltes maneres". És a dir, "un individu ja no pot donar per descomptat la cosmovisió en la qual



## OPINIÓ

### Amagar la fe per por

EULÀLIA FANAR  
INVESTIGADORA EN TEMES DE GÈNERE I CONFLICTE

Darrerament he conegut diversos musulmans que porten ben amagada la seva fe religiosa. Són persones nascudes a Catalunya i que van decidir per elles mateixes convertir-se a l'Islam d'una manera íntima i voluntària quan ja eren adultes, normalment atretes per la dimensió espiritual d'aquesta religió, tan allunyada dels estereotips violents als quals estem acostumats. Concretament tres d'aquestes persones, entre trenta i quaranta anys, es dediquen a la docència, dues en instituts i una a la Universitat. Les tres m'han confessat que no volen que en el seu àmbit professional se sàpiga que són musulmanes: tenen por de la reacció de companys i famílies d'alumnes.

"Secularitzar tots els espais compartits potser no és la millor estratègia per crear una societat tolerant"

No sóc ningú per jutjar si el que fan és correcte, però em pregunto quin tipus de societat estem construint on tres professors, persones sensibles i professionals, respectuoses i intel·ligents, imprescindibles per a l'entramat social, no poden declarar una part tan fonamental de la seva identitat per por al rebuig i a la reacció demesurada de l'entorn i es veuen obligades a tapar unes creences que, com demostren quotidianament, no són perjudicials per a la societat, tot el contrari.

La sociòloga Nancy T. Ammerman explica que allò que la gent comparteix pot crear un vincle social suficient perquè les diferències religioses encaixin, però només si es reconeix la presència d'aquestes diferències. I menciona un estudi fet als Estats Units sobre diversitat religiosa on la majoria de la gent que feia amistat amb una persona que tenia una religió diferent de la seva es mostrava més amistosa cap aquell grup religiós en conjunt.

Nancy T. Ammerman conclou així: "Si l'amic és un company de feina del que ignorem la seva religió, no s'estableix cap mena pont religiós. Per tant, secularitzar tots els espais compartits potser no és l'estratègia més eficaç per crear una societat tolerant".